

Sisäministeriö
kirjaamo.sm@govsec.fi

Hallituksen esitysluonnos laiksi hätäkeskustoiminnasta annetun lain ja siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Tausta

Sisäministeriö pyytää lausuntoa sisäministeriön esitysluonnokseen. Lausunnonantajista erityisesti oikeusministeriötä ja tietosuojavaltuutetun toimistoa pyydetään arvioimaan esityksen suhdetta EU:n yleiseen tietosuoja-asetukseen. Esityksen mukaisia rekisterinpitäjiä (hyvinvointialueet, Helsingin kaupunki, HUS -yhtymä, Hätäkeskuslaitos ja Rajavartiolaitoksen esikunta) pyydetään esittämään näkemyksensä uuden sääntelyn voimaantulon ajankohdasta ottaen huomioon tarvittavat käytännön toimenpiteet rekisterin pitäjyyteen liittyvien vastuiden toteuttamiseksi asianmukaisesti. Esityksen taloudellisia vaikutuksia koskevien perusteluiden täsmentämiseksi hyvinvointialueita pyydetään esittämään arvionsa tarpeesta saada lisää Erica-client oikeuksia uuden sääntelyn voimaantuloon liittyen.

Esitys liittyy valtion vuoden 2023 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2023 alussa. Hätäkeskustoiminnasta annetun lain 16, 16 a ja 20 - 22 § on kuitenkin tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2024.

Lausunto

Hätäkeskustoiminta on erittäin tärkeä lenkki sosiaali- ja terveydenhuollon päivystystoiminnassa. Yli puolet Hätäkeskuslaitoksen viranomaisille antamista hälytyksistä kohdistuu ensihoitopalvelulle eli terveydenhuoltoon. Ensihoitopalvelu on siis tehtävävolyymiltään suurin hätäkeskustoimintaan liittyvä toimiala. Sosiaalihuollon tehtäviä on lisäksi 5-6 % kaikista hälytyksistä. Joten sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävät kattavat yli 60% kaikista Hätäkeskuslaitoksen hälytystehtävistä.

Siksi on erittäin tärkeää, että hälytystoiminnassa käytettävät tiedot ovat käytettävissä, kun sosiaali- ja terveydenhuollossa arvioidaan ja kehitetään päivystyspotilaiden ja -asiakkaiden koko hoitoketjua. Hätäkeskusjärjestelmä ERICA ja viranomaisten yhteinen kenttäjärjestelmä KEJO muodostavat turvallisuusverkossa toimivan kahden tietojärjestelmän kokonaisuuden. Niiden järjestelmien ja

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) valmisteleman ensihoitopalvelun kansallisen tietovarannon avulla on suunniteltu toteutettavaksi koko päivystyspotilaan hoitoketjun tietojen yhteen saattaminen ja arviointimahdollisuus ensi vaiheessa ensihoitopalvelun osalta. Myöhemmin on tarkoitus toteuttaa samanlainen sosiaalihuollon toimintaketjun tietojen hyödyntäminen valtakunnallisesti. Lakiin Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksesta ollaan lisäämässä osana asiakastietolainsäädännön muutosta säädöstä, joka selkiyttää THL:n oikeutusta saada sosiaali- ja terveydenhuollon hälytystietoja.

Hätäkeskuslaitoksen ja poliisin rekisterinpidossa nykyisin olevien toimialan hälytystietojen rekisterinpito tulee esityksen mukaan siirtymään sosiaali- ja terveydenhuollon osalta merkittävästi. Ensihoitopalvelun osalta rekisterinpitäjinä toimisivat ensihoitopalvelun järjestämisvastuussa olevat hyvinvointialueet ja HUS-yhtymä. Sosiaalihuollon osalta rekisterinpitäjinä toimisivat hyvinvointialueet ja Helsingin kaupunki. Kyseinen muutos on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2024 eli vuoden myöhemmin kuin pääosa esitetystä laista. STM näkee kyseisen aikataulusiirtymän tarpeelliseksi, että uudet sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäjät saavat riittävän ajan valmistautua rekisterinpitäjän tehtäviin ja vastuisiin. Kyseinen rekisterinpitäjän muutos vaikuttaa olevan yhteensopiva EU tietosuojasetuksen kanssa ja STM:n näkemyksen mukaan se varmistaa edellä kuvattua tarvetta saada arvioitua nykyistä järjestelyä paremmin sosiaali- ja terveydenhuollon päivystystoimintojen palveluketjuja.

Esityksen 12§:ssä käsitellään Hätäkeskuslaitoksen päivystystehtävää suorittavan henkilöstön tehtäviä. Sen ensimmäisen momentin 5. kohtaan STM esittää täydennystä siten, että hätäkeskuspäivystäjän tehdä ratkaisu, että hätäilmoitus ei edellytä hälyttämistä tai tehtävän välittämistä, laajennetaan myös koskemaan tilanteita, joissa tehtävän välittämisen jälkeen saatavat lisätiedot edellyttävät, että hälytys voidaan peruuttaa. Selkeissä tapauksissa on oltava selkeä mahdollisuus hätäkeskuspäivystäjällä perua tehtävä, jos hälyttämisen edellytyksiä ei olekaan olemassa.

Esityksen 16a §:ssä esitetään, että Hätäkeskuslaitos toimii rekisterinpitäjänä niiden tietojen osalta, jotka eivät kuulu viranomaisten antamien ohjeiden mukaisesti Hätäkeskuslaitoksen tehtäviin ja jotka koskevat vahinko-, häirintä- ja väärinkäytösyhteydenottoja sekä tietojärjestelmä- tai verkkoliikennehäiriöitä. STM toteaa, että kyseinen sääntely vaikuttaa epäselvältä ja ehdottaa sen selkiyttämistä. Ei vaikuta olevan asianmukaista sääntelytapa, että rekisterinpitäjäyys määräytyisi lain säännöksessä viranomaisohjeen perusteella.

20§:ssä käsitellään viranomaisten tiedonsaantioikeutta. Sen neljännessä momentissa jää epäselväksi tiedonsaantioikeuden suhde rekisterinpitäjyyttä koskevaan muutosesitykseen. Olisiko hyvinvointialueilla, HUS-yhtymällä ja Helsingin kaupungilla oikeus saada hätäkeskustietojärjestelmästä niiden omaan rekisterinpitoon kuuluvat tiedot vai myös muita tietoja?

STM:n näkökulmasta on välttämätöntä toteuttaa nyt esitetty lisäys, että Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksella on oikeus saada hätäkeskustietojärjestelmästä 17 §:ssä tarkoitettuja sosiaali- ja terveydenhuollon tietoja Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksesta annetun lain (668/2008, THL-laki) 5 §:n 1 momentin 6 kohdan mukaisesti. STM on asiakastietolain uudistamisen yhteydessä esittämässä kyseistä 5 §:n 1 momentin 6 kohtaa lisättäväksi THL-lakiin, jossa säädetään myös muista laitoksen tiedonsaantioikeuksista sen lakisääteisten tehtävien kannalta välttämättömiin tietoihin. THL-laissa säädetään myös tiedonkeruita koskevasta päätöksenteko- ja kuulemismenettelyistä, jotka osaltaan varmistavat tiedonkeruiden kohdistamisen vain välttämättömiin tietoihin. STM:n näkemyksen mukaan on perusteltua säätää asiasta THL-laissa siten, että hätäkeskuslaissa viitattaisiin kyseiseen säännökseen. Koska sosiaalipäivystyksen ja ensihoidon tiedot siirtyisivät hätäkeskuslain uudistamisen myötä hyvinvointialueiden, HUS-yhtymän ja Helsingin kaupungin rekisterinpitoon, kyse olisi sosiaali- ja terveydenhuollon toimialan tietojen saamisesta THL:lle sen lakisääteisiä tehtäviä varten.

21 §:ssä käsitellään rekisterinpitäjien välisten tietojen luovuttamista. STM näkee tärkeäksi, että tässä yhteydessä säädetään myös toimialan rekisterinpitäjien välisestä tiedonvaihdosta siten, että tietojenvaihto on mahdollista ensihoitopalvelun tehtävien osalta hyvinvointialueiden kesken ja niiden ja HUS-yhtymän välillä sekä sosiaalihuollossa hyvinvointialueiden kesken sekä niiden ja Helsingin kaupungin välillä niiden tehtävien hoitamista varten. Pykälässä käytetään käsitettä sosiaali- ja terveystoimi, mutta koska sosiaali- ja terveystoimessa rekisterinpitäjiä olisivat hyvinvointialueet, HUS-yhtymä ja Helsingin kaupunki (tarkalleen ottaen niiden sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vastaava toimivaltainen viranomainen), olisi erityisesti 2 momentissa selkeämpää käyttää hyvinvointialueen, HUS-yhtymän ja Helsingin kaupungin käsitettä. *Hätäkeskuslaitos, poliisi, pelastustoimi, hyvinvointialueet, HUS-yhtymä ja Helsingin kaupunki sekä Rajavartiolaitos* saa luovuttaa toisilleen.

Viidelle yhteistyöalueelle ollaan parhaillaan perustamassa viittä valmiuskeskusta (järjestämislaki 51 §). ERICA-clientien määrä on suunniteltu vuosien ajan yhteistyössä toimijoiden kanssa kuhunkin

keskukseen niin, että niitä on kaksi ja yhteensä siis 10 sosiaali- ja terveydenhuollossa.

Kansliapäällikkö

Kirsi Varhila

Erityisasiantuntija

Lasse Ilkka

VN/6121/2021-STM-50

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: